

1961EKO URRIAK 17: FRANTZIAREN POLIZIAK ALJERIARRAK HIL ETA SENA IBAIRA JAURTIKI ZITUEN EGUN BELTZA

Hirurogei urte pasa dira Parisen gertaturiko sarraskiaz geroztik. 20.000 eta 40.000 aljeriar artean atera ziren karrikara, modu baketsuan, Frantziaren kolonia zen Aljeriaren independentzia aldarrikatzeko eta aljeriarrei bideraturiko etxeratze-aginduaren bukaera galdetzeko. Paretik, sekulako errepresioa jaso zuten: desagertuak, hamarnaka eta segur aski ehunka hildako, 12.000 atxilotu, ia 2.000 Aljeriako atxikitze-esparruetara kanporaturik eta ehunka ospitaleratu. Hamarkada luzeetan Frantziak isilean atxikiarazitako gertakizunari buruz argia egiten ari da poliki-poliki. Aitorpenaren eta erreparazioaren bidean, “Estatu-krimena” aitortua izatea nahi dute biktimek eta haien ondorengoek.

JENOFA BERTHOKOIRIGOIN

Bigarren mundu gerlaz geroztik Europa mendebaldean gertatutako hilketa eta polizia indarkeria kasurik handiena izan da 1961eko urriaren 17ko triskantza”. Emmanuel Blanchard historialariaren hitzak dira, Parisen kokaturiko Immigrazioaren Historiaren Museoaren webgunean entzungai den elkarrizketa mamitsutik hartua. Egun horretan aljeriarrek Parisen pairaturiko errepresio odoltsuaz ari da. Aljeriaren independentziaren alde borrokan zebilen FLN Askapenerako Fronte Nazionalaren Frantziako federazioak deiturik, karrikara atera ziren 20.000 eta 40.000 aljeriar artean –“Aljeriako frantses musulmanak” izendatuak, Frantziaren kolonia izanik Aljeria-. Independentzia aldarrikatzea eta aljeriarrei bideratu etxeratze-aginduaren bukaera eskatzea zuten xede.

Lau zenbaki, triskantza irudikatzeko: 12.000 aljeriar atxiloturik, hildakoak 30 eta 300 artean –bertsio gehienek ehunez gora zenbatzen dituzte–, 300 bat ospitaleratu eta 1.780 bat Aljeriako atxikitze-esparruetara kanporaturik.

Ratonnade erraten zaio magrebtarren aurkako bortizkeria fisikoari, frantsez *raton* arratoia denean, eta batzuek horrela izendatzen dituztenean magrebtarrak. Ekintza hori definitzeko hitz berezi bat ukaiteak berak anitz salatzen digu bortizkeria honek frantziar lurraldean hartu izan duen lekuaz. 1950. eta 1960. hamarkadetan eguneroko ogi zi-

ren, batez ere aljeriarren kontrakoak, 1954-1962ko Aljeriako independentzia gerra dela eta. 1961eko urriaren 17ko Pariseko sarraskia izan zen *ratonnade* odoltsuenetarikoa, urte luzeetan Estatu gezurraz eta zentsuraz estalitakoa.

“Egun horretan polizia ez zuen ordenaren atxikitze operazio bat bideratu, egun horretan sarekada alimale bat gertatu zen. Begi-bistakoa zen, Poliziaren Prefekturak goizetik errekesionatu zuen Palais des Sports –garaian Pariseko gelarik handiena–, nahiz eta azken honek ikusgarri gela atxiloteta-esparru bihurtzerik ez zuen nahi”, Blancharden arabera.

Frantziaren eta GPRA Aljeriako Errepublikaren Behin-behineko Gobernuaren artean negoziazio bete-betea zirela, tentsio ikaragarria zegoen bi aldeetan artean, baita alde bakoitzaren barnean ere. Aljeriarren atxiloteta, tortura zein desagertpenak abiadura beldurgarrian emendatuz zihoazen, eta parean, FLN erakundearen atentatuak ere aktualitate egiten zuten. FLN kolpatzea zen etxeratze-aginduaren helburua: bereziki gauez bideratu diru bilketak blokeatuz erakundea ahultzea.

Txabola-auzoetatik atera eta “etxeratze-agindua modu masiboan boikotatzeko” deia luzatu zien bertako aljeriarrei FLNen Frantziako federazioak. Karrikak “modu baketsuan” hartzeko manua argia zen, armarik gabe bertaratzea galdetua zitzaien. Horrela juntatu ziren milaka,

igandeko jantzi ederrenak jantzirik, familia ala lagun artean Parisera sartzeko xedez. Baina ezin izan zuten: polizia hor zituzten metro irteeretan, autobus geldilekuetan ala karrika izkinetan –orotara, 10.000 polizia–, golpez xehatzeko eta atxilotzeko. “Ahulenak, odoletan zirenak, hil arte xehatzen zituzten, nire begiekin ikusi dut hori”, kontatzen zuen 1997ko oroitzarrean Saad Ouazenek. Poliziaren aitorpenak ere badira: “Mugitzen zen guztia tirokatzen genuen, izugarrikeria zen, bi orduko giza-ehiza izan zen”, Raoul Letarden hitzetan.

Errepresioa aurreikusia bazuten ere, sekula ez zuten irudikatu gisa horretakoa izan zutenik. Lekukotasunek hotsikara ematen dute: modu baketsuan zebiltzan tirokatuak, eskumuturrak eta orkatilak soka batez estekaturik, hilik ala bizirik Sena ibaira botatuak, inguruko oihanetan urkatuak. Frantziaren poliziaz gain, “Indar polizial lagungarria” deitu antolakundeko 60 bat *harki* (Frantziaren alde borrokatu zuten aljeriarrak) aritu ziren manifestariak xehatzen, FLNaren kontrako herrak bultzaturik.

12.000 atxilotuek egunak pasa zituzten komisariatetan, Palais des Sports eta Pierre-de-Coubertin estadioan: “Hiru egunez horrela, aulki batean jarririk, apairurik gabe, urik gabe, zigarretarik gabe, ez genuen ezer. Nire inguruan bospasei kolpatu nituen. Hor ginen, denok negarretan. Hilan ginela uste genuen denok”, kontatzen du Ali Djermanik *Scènes*

ERREPRESIO ODOLTSUA.

Modu baketsuan, armarik gabe bertaratzeko deia luzatua zien aljeriarrei FLN egituraren Frantziako federazioak. Horrela ziren eta hala eta guztiz ere, parekoek tirokatu eta xehatu zituzten.

de la guerre d'Algérie en France dokumentalean. Hortik, anitz ziren zuzenean Aljeriako zerrategietara bidaliak izan, eta handik anitz desagertu ziren. Garaian Maurice Papon zen Pariseko Polizia Prefeta, tristeki eta odoltsuki ezaguna zaigun gizona. Gizadiaren kontrako krimena leporatu zitzaion 1997an, 1942tik 1944ra Girondako Prefekturako idazkari nagusi zela Auschwitzera ehunka judu deportatu izanagatik. Hamar urteko kartzela zigorra jaso arren, hiru urteren buruan libratu zuten, osasun arazoak zituelako. 2007an hil zen 97 urterekin, bakean, urriaren 17 horretako sarraskiaren arduradun nagusia izateagatik sekula epaitua izan gabe.

1990. hamarkada itxoin behar izan da gertakari beltz horri buruzko egiari zor zaion tokia bideratzeko.

ESTATU GEZURRA ETA ZENTSURA

Ordura arte, indarkeria eta hildakoen kopuruak isilduak ziren modu eskandalagarri batean. Ofizialki, hiru hildako eta 64 kolpatu izan ziren. “Aljeriako frantziar musulmanak pistola kargatzen” edota “Aljeriako frantziar musulmanak metrailetaz tirokatzen”... errealitate bat isildu eta beste bat irudikatzen aritu ziren komunikabideak. Jacques Panijelen *Octobre à Paris* dokumentala zein Colette Péju kazetariaren liburua: zentsura sistematikoa izan zen urte horietan. “Estatu gezurra eta zentsura hain dira handiak, non eta ezinezkoa zaigun hildakoen zenbaketa zuzena egitea”, Blancharden hitzetan. Gainera, 1962ko Aljeriaren independentziarekin bideraturiko amnistiak ekarri zuen salaketa guztien bazterketa.

Egun horretan jipoiturikoen umeen belaunaldiak du hitza hartu, bazterrak astinduz eta egia plazaren erdira eramanez. 1991an Jean-Luc Einaudi historialariak publikaturiko *La Bataille de Paris* mugarria izan zuten. Funtsean, Paponek berak salaketa jarri zuen Einaudiren kontra, difamazioa leporaturik –Justiziak errugabetu zuen historialaria–.

1961eko urriaren 17koa “errepresio kolonoa”, “sarraski kolonoa” izan zen Blancharden arabera. Frantziak bere ardurak aitortu eta “Estatu krimen” gisa ezagutzea nahi dute biktimek eta haien ondorengoek. Halakorik ez du egin 60. urtemuga honetan Emmanuel Macronek, nahiz eta lehen aldikoz ofizialki bideraturiko oroitzarreen egon den, “sarraski bar-kaezina” deitoratuz. Urrats garrantzitsua bada ere, ez da nahikoa mina arintzeko. ●

ZINKUNEGI
OPTIKA

NINA MÛR
eyewear

Egurrezkoak
Eskuz landuak banan-banan
Jasangarriak
Arinak eta erresistenteak
Kalitate handiko eguzki-lenteak

Hernani 23, 20004 Donostia • 943 420 624 • zinkunegioptika.com